

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Кулі-Іванченко Ксенія Костянтинівна РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЙОГО ІНСТИТУТІВ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМОК КОНЦЕПЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ.	183
Волкова Дарія Євгенівна КРАЩІ ПРАКТИКИ ЄС ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ЛЮДИНОЦЕНТРИСТСЬКОГО ПІДХОДУ В ДІЯЛЬНІСТЬ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	186
Панасюк Віта Миколаївна ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРАВОВИХ СТИМУЛІВ ТА ОБМЕЖЕНЬ В ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВОПОРЯДКУ	188
Животовська Ірина Юрійівна ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖЦЕРКОВНИХ ВІДНОСИН У ВИМІРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	191
Батан Юрій Дмитрович ПРАВО НА НАЦІОНАЛЬНУ БЕЗПЕКУ ЯК КОЛЕКТИВНЕ ПРАВО	195
Ігнатова Анастасія Сергіївна ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ: КОНСТИТУЦІЙНІ МЕЖІ	199
Козирь Дмитро Валерійович ЛОКАЛЬНА ДЕМОКРАТІЯ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ	203
Матковський Микита Сергійович ПРАВО ДОСТУПУ ДО ІНФОРМАЦІЇ ЯК КОНСТИТУЦІЙНА ГАРАНТІЯ В ДЕМОКРАТИЧНІЙ ДЕРЖАВІ	207
Бугасенко Каріна Вікторівна ДО ПИТАНЬ ЩОДО ТЕОРЕТИЧНОГО ОБҐРУНТУВАННЯ ВИОКРЕМЛЕННЯ ПРАВОВИХ ЦИКЛІВ.	209

СЕКЦІЯ 5. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА БЕЗПЕКА, ПРАВА ЛЮДИНИ Й МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ХХІ СТОЛІТТІ

Беҳруз Хашматулла МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ПЕРЕД ОБЛИЧЧЯМ СУЧАСНИХ ГЕОПІЛІТИЧНИХ ВИКЛИКІВ.	212
Аракелян Мінас Рамзесович ЕФЕКТИВНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ МЕХАНІЗМІВ ЗАХИСТУ ПРАВ БІЖЕНЦІВ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ГЕОПІЛІТИЧНИХ ВИКЛИКІВ.	215
Сурілова Олена Олексіївна СПІЛЬНА ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ТА ПОЛІТИКА БЕЗПЕКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ.	217
Акіменко Юлія Юрійівна ДИФЕРЕНЦІЙОВАНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ ЄС ЯК СКЛАДОВА ACQUIS ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ЄС	221
Белогубова Оксана Олександрівна ТОРГОВЕЛЬНА ДИПЛОМАТІЯ ЄС У КОНТЕКСТІ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА РОСІЄЮ	223
Грушко Мальвіна Валеріївна, Димов Кирило Борисович ПРОПОРЦІЙНІСТЬ І РОЗРІЗНЕННЯ У ПРАКТИЦІ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ: МІЖНАРОДНО- ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ РОСІЙСЬКИХ АТАК НА ЦИВІЛЬНУ ІНФРАСТРУКТУРУ	225
Дронов Владислав Юрійович РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНИХ РЕГУЛЯТОРІВ В СФЕРІ МЕДІА В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА КОМУНІКАЦІЮ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ	228
Каненберг-Сандул Оксана Костянтинівна ПОРУШЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ ТА СУВЕРЕНІТЕТУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ	230

5. Римський статут Міжнародного кримінального суду: міжнародний договір від 17.07.1998 р. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_588 (дата звернення: 24.04.2025).

Ключові слова: міжнародне право, міжнародне гуманітарне право, принцип пропорційності, принцип розрізнення, воєнні злочини, збройний конфлікт, Женевські конвенції, міжнародно-правова відповідальність.

Keywords: international law, international humanitarian law, principle of proportionality, principle of distinction, war crimes, armed conflict, Geneva Conventions, international legal responsibility.

Дронов Владислав Юрійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права,
кандидат юридичних наук, доцент*

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНИХ РЕГУЛЯТОРІВ В СФЕРІ МЕДІА В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА КОМУНІКАЦІЮ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ

Досліджуючи інституційне забезпечення права на комунікацію слід приділити особливу увагу національним регуляторам в сфері медіа. Коло їх функцій є доволі широким. Це, серед іншого, технічні та адміністративні функції. Але, що є вкрай важливим, ці суб'єкти забезпечують дотримання міжнародних стандартів у сфері прав людини, зокрема свободи вираження поглядів і права на комунікацію. Окремо слід зазначити, що вони контролюють дотримання й відповідних обмежень, пов'язаних із захистом національної безпеки, суспільної моралі тощо. Впорядкувати інформаційний простір дозволяє ліцензування телерадіомовників, що також належить до основних функцій національних регуляторів у сфері медіа.

Національні регулятори в сфері медіа повинні враховувати публічні інтереси, загрози національній безпеці, захищати суспільну мораль тощо, але також й приватні інтереси медіа, споживачів. Вони повинні забезпечувати баланс між свободою вираження та відповідними обмеженнями, наприклад, в умовах збройного конфлікту. В Україні таким регулятором є Національна рада з питань телебачення і радіомовлення. Треба зазначити, що цей орган згадується в Конституції України. В Основному законі йдеться про повноваження Верховної Ради України та Президента України щодо призначення членів Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення [1]. Її правовий статус, порядок формування, діяльності та повноваження визначаються Законом України «Про медіа» [2]. Вона визначається як незалежний постійно діючий колегіальний державний орган, що діє на підставі Конституції України, цього Закону та інших законів України і здійснює державне регулювання, нагляд та контроль у

сфері медіа. До її компетенції, зокрема, відносяться питання, пов'язані з видачею ліцензій на мовлення, контроль за дотриманням стандартів мовлення, моніторинг інформаційного простору.

Розглядаючи міжнародний аспект слід згадати Європейську платформу регуляторних органів (European Platform of Regulatory Authorities, далі – EPRA) [4]. Вона була створена у 1995 році у відповідь на потребу у посиленій співпраці між європейськими регуляторними органами.

Завдяки 30-річному досвіду та розвиненій мережі робочих контактів, EPRA є найстарішою та найбільшою мережею регуляторів у сфері мовлення, яка слугує ідеальним майданчиком для обміну інформацією, обговорення проблемних ситуацій та найкращими практиками між регуляторами у Європі.

Членами EPRA є 55 регуляторних органів із 47 країн. Європейська комісія, Рада Європи, Європейська аудіовізуальна обсерваторія та Офіс представника ОБСЄ з питань свободи засобів масової інформації є постійними спостерігачами Платформи [4]. Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення також є учасником EPRA.

Джерелом, яке необхідно дослідити в цьому контексті, є Директива Європейського Союзу про аудіовізуальні медіапослуги (AVMSD) (Directive 2010/13/EU, зі змінами, внесеними Directive (EU) 2018/1808) [3]. Цей акт встановлює основні принципи діяльності аудіовізуальних медіа в межах Європейського Союзу. Серед питань, що врегульовані цим документом: плюралізм медіа, протидія мові ненависті тощо. Як ми вже зазначили, ця Директива безпосередньо стосується регуляторів, які, зокрема, контролюють зміст інформаційного продукту.

Національні регулятори в сфері медіа відіграють особливу роль в інституційному забезпеченні реалізації права на комунікацію та свободи вираження. Їхньою особливістю є поєднання публічних та приватних інтересів, забезпечення прав та свобод людини та громадянина та інтересів національної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. Станом на 1 січ. 2020 р. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 08.04.2025)..
2. Про медіа : Закон України від 13.12.2022 р. № 2849-IX : станом на 1 січ. 2025 р. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20/ed20250101#Text> (дата звернення: 07.04.2025).
3. Directive 2010/13/EU of the European Parliament and of the Council of 10 March 2010 on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the provision of audiovisual media services (Audiovisual Media Services Directive). *EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32010L0013> (дата звернення: 02.04.2025).
4. About EPRA. *European Platform of Regulatory Authorities*. URL: <https://www.epra.org/about-us> (дата звернення: 02.04.2025).

Ключові слова: право на комунікацію, права людини, свобода вираження, національний регулятор, Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення, Європейську платформу регуляторних органів, Європейський союз.

Keywords: right to communication, human rights, freedom of expression, national regulator, The National Council of Television and Radio Broadcasting of Ukraine, European Platform of Regulatory Authorities, the European Union.

Канєнберг-Сандул Оксана Костянтинівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права, кандидат юридичних наук, доцент*

ПОРУШЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ ТА СУВЕРЕНІТЕТУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

Збройна агресія проти України, що триває з 2014 року і досягла нової ескалації у 2022 році, стала викликом не лише для самої країни, а й для всієї системи міжнародного права. Незаконна анексія Криму та підтримка сепаратистських утворень на сході України порушили основоположні принципи міжнародних відносин, серед яких територіальна цілісність держав, невтручання у внутрішні справи та незастосування сили. Ці події відкрили нові питання щодо захисту національних інтересів держави в умовах міжнародних правових викликів.

Міжнародне право має за мету не лише сприяти мирному співіснуванню держав, а й гарантувати захист суверенітету, цілісності та недоторканності їхніх кордонів. Однак у випадку з Україною ці принципи було поставлено під сумнів, що виявилось у безпрецедентній агресії, на яку світове співтовариство відповіло різними політико-правовими заходами. Ключову роль у цьому відіграють як міжнародні організації, такі як Організація Об'єднаних Націй та Рада Європи, так і міжнародні судові органи, зокрема Міжнародний кримінальний суд.

У цій роботі досліджуватимуться наслідки порушення принципу територіальної цілісності України, роль права націй на самовизначення у контексті окупованих територій та можливості міжнародного права щодо запобігання та покарання за такі агресивні дії. Окрему увагу буде приділено міжнародним правовим механізмам, що сприяють захисту держав від подібних порушень у майбутньому, та перспективам реформування міжнародного права задля посилення таких механізмів.

Принцип територіальної цілісності держави вперше був закріплений у статті 10 Статуту Ліги Націй, яка зобов'язувала членів поважати і захищати політичну незалежність та територіальну цілісність кожного члена. Пізніше цей принцип знайшов закріплення в Статуті ООН (стаття 2, пункт 4), який забороняє застосування сили або загрозу силою проти територіальної цілісності або політичної незалежності будь-якої держави.